

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 30ής Ιουνίου 2011 (*)

«Οδηγία 92/100/ΕΟΚ – Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα – Δημόσιος δανεισμός – Αμοιβή των δημιουργών – Επαρκές εισόδημα»

Στην υπόθεση C-271/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ υποβληθείσα από το Raad van State van België (Βέλγιο) με απόφαση της 17ης Μαΐου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 31 Μαΐου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Vereniging van Educatieve en Wetenschappelijke Auteurs (VEWA)

κατά

Belgische Staat,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. Šváby, πρόεδρο του εβδόμου τμήματος, προεδρεύοντα του τρίτου τμήματος, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, J. Malenovský (εισηγητή) και T. von Danwitz, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak

γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Μαρτίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Vereniging van Educatieve en Wetenschappelijke Auteurs (VEWA), εκπροσωπούμενη από τους Y. Nelissen Grade και S. Verbeke, advocaten,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Materne και J.-C. Halleux, επικουρούμενους από τους C. Doutrelepont και K. Lemmens, avocats,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Díaz Abad,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. van Beek και τη J. Samnadda,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς την ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της έννοιας της «αμοιβής» που καταβάλλεται στους κατόχους δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας λόγω δημόσιου δανεισμού κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμισθώσεως, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ L 346, σ. 61), νυν άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμισθώσεως, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ L 376, σ. 28).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο αιτήσεως ακυρώσεως με την οποία η Vereniging van Educatieve en Wentenschappelijke Auteurs (VEWA) αντιδικεί με το Belgische Staat σχετικά με το βασιλικό διάταγμα της 25ης Απριλίου 2004 περί των δικαιωμάτων αμοιβής από δημόσιο δανεισμό που έχουν οι δημιουργοί, οι καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές, οι παραγωγοί φωνογραφημάτων και οι παραγωγοί που προβαίνουν στην πρώτη ενσωμάτωση ταινίας σε υλικό φορέα (στο εξής: βασιλικό διάταγμα).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η έβδομη, η δέκατη τέταρτη, η δέκατη πέμπτη και η δέκατη όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/100 έχουν ως εξής:

«Εκτιμώντας ότι για τη συνέχεια του δημιουργικού και καλλιτεχνικού έργου των δημιουργών και των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών είναι αναγκαία η ύπαρξη επαρκούς εισοδήματος και ότι οι επενδύσεις που απαιτούνται, ιδίως για την παραγωγή φωνογραφημάτων και ταινιών, είναι ιδιαίτερα υψηλές και ριψοκίνδυνες· ότι η δυνατότητα πραγματοποίησης του εν λόγω εισοδήματος και απόσβεσης των επενδυσόμενων ποσών μπορεί να διασφαλιστεί αποτελεσματικά μόνο με την ενδεδειγμένη έννομη προστασία των εν λόγω δικαιούχων·

[...]

ότι, όταν ο δανεισμός που γίνεται από ίδρυμα ανοιχτό στο κοινό συνεπάγεται πληρωμή της οποίας το ύψος δεν υπερβαίνει αυτό που είναι αναγκαίο για την κάλυψη των εξόδων λειτουργίας του ιδρύματος, δεν υφίσταται άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας·

ότι είναι αναγκαίο να καθιερωθεί σύστημα με το οποίο θα διασφαλίζεται ότι οι δημιουργοί και οι καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές λαμβάνουν εύλογη αμοιβή από την οποία δεν χωρεί παραίτηση [...]

[...]

ότι είναι επίσης αναγκαίο να προστατεύονται τουλάχιστον τα δικαιώματα των δημιουργών όσον αφορά τον δημόσιο δανεισμό, με τη θέσπιση ειδικού καθεστώτος: ότι, πάντως, όσα μέτρα βασίζονται στο άρθρο 5 της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να συμφωνούν με το κοινοτικό δίκαιο, και ιδίως το άρθρο 7 της Συνθήκης».

4 Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 έως 3, της οδηγίας 92/100 διευκρινίζει:

«1. Σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου, τα κράτη μέλη παρέχουν, με την επιφύλαξη του άρθρου 5, δικαίωμα συναίνεσης ή απαγόρευσης για την εκμίσθωση και τον δανεισμό πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων που προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία και άλλων αντικειμένων που μνημονεύονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η "εκμίσθωση" έχει την έννοια της διάθεσης προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος.

3. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ο "δανεισμός" έχει την έννοια της διάθεσης προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό.»

5 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100:

«Αν ο δημιουργός ή ο καλλιτέχνης ερμηνευτής ή εκτελεστής έχει μεταβιβάσει ή εκχωρήσει το δικαίωμα εκμίσθωσης ενός φωνογραφήματος ή του πρωτοτύπου ή αντιγράφου ταινίας σε παραγωγό φωνογραφημάτων ή ταινιών, διατηρεί το δικαίωμα εύλογης αμοιβής για την εκμίσθωση.»

6 Το άρθρο 5, παράγραφοι 1 έως 3, της οδηγίας 92/100 ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από το αποκλειστικό δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 1 όσον αφορά τον δημόσιο δανεισμό, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον οι δημιουργοί λαμβάνουν αμοιβή για τον δανεισμό αυτό. Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν την αμοιβή λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους πολιτιστικής προαγωγής.

2. Όταν τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν το αποκλειστικό δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 1 για τα φωνογραφήματα, τις ταινίες [και] τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθιερώνουν οπωσδήποτε αμοιβή για τους δημιουργούς.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων από την πληρωμή της αμοιβής που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2.»

7 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/100:

«Τα κράτη μέλη προβλέπουν ένα δικαίωμα προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι ο χρήστης καταβάλλει εύλογη και ενιαία αμοιβή σε περίπτωση που ένα φωνογράφημα το οποίο εκδίδεται για εμπορικούς σκοπούς ή μια αναπαραγωγή του φωνογραφήματος αυτού χρησιμοποιείται για ασύρματη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή για οποιοδήποτε παρουσίαση στο κοινό και προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι η

αμοιβή αυτή κατανέμεται μεταξύ των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και των παραγωγών των φωνογραφημάτων. Τα κράτη μέλη, ελλείψει συμφωνίας μεταξύ καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και παραγωγών φωνογραφημάτων, μπορούν να θεσπίζουν τους όρους για την κατανομή αυτής της αμοιβής μεταξύ τους [...]».

Η εθνική ρύθμιση

Ο νόμος της 30ής Ιουνίου 1994

8 Ο νόμος της 30ής Ιουνίου 1994 περί του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων (*Moniteur belge* της 27ης Ιουλίου 1994, σ. 19297), όπως ισχύει από το 2005 (στο εξής: νόμος της 30ής Ιουνίου 1994), μεταφέρει την οδηγία 92/100.

9 Το άρθρο 23, παράγραφος 1, του νόμου αυτού έχει ως εξής:

«Ο δημιουργός δεν δύναται να απαγορεύσει να γίνουν αντικείμενο δανεισμού λογοτεχνικά έργα, βάσεις δεδομένων, φωτογραφικά έργα, παρτιτούρες, ηχητικά έργα και οπτικοακουστικά έργα όταν ο δανεισμός αυτός έχει οργανωθεί για εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς σκοπούς από φορείς αναγνωρισμένους ή επίσημα οργανωμένους προς τούτο από τις δημόσιες αρχές.»

10 Το άρθρο 47, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου ορίζει:

«Ο καλλιτέχνης ερμηνευτής ή εκτελεστής και ο παραγωγός δεν δύναται να απαγορεύσουν να γίνουν αντικείμενο δανεισμού φωνογραφήματα ή οι πρώτες ενσωματώσεις ταινιών σε υλικούς φορείς όταν ο δανεισμός αυτός έχει οργανωθεί για εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς σκοπούς από φορείς αναγνωρισμένους ή επίσημα οργανωμένους προς τούτο από τις δημόσιες αρχές.»

11 Κατά το άρθρο 62, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου της 30ής Ιουνίου 1994:

«1. Στην περίπτωση που λογοτεχνικά έργα, βάσεις δεδομένων, φωτογραφικά έργα ή παρτιτούρες έχουν γίνει αντικείμενο δανεισμού υπό τις συνθήκες του άρθρου 23, ο δημιουργός και ο εκδότης έχουν δικαίωμα αμοιβής.

2. Στην περίπτωση που ηχητικά ή οπτικοακουστικά έργα έχουν γίνει αντικείμενο δανεισμού υπό τις συνθήκες των άρθρων 23 και 47, ο δημιουργός, ο καλλιτέχνης ερμηνευτής ή εκτελεστής και ο παραγωγός έχουν δικαίωμα αμοιβής.»

12 Το άρθρο 63, πρώτο και τρίτο εδάφιο, του νόμου αυτού ορίζει:

«Μετά από διαβούλευση με τους οργανισμούς και τις εταιρίες διαχείρισης δικαιωμάτων, καθορίζεται με βασιλικό διάταγμα το ύψος των αμοιβών τις οποίες αφορά το άρθρο 62. [...]

[...]

Μετά από διαβούλευση με τις Κοινότητες, και ενδεχομένως μετά από πρωτοβουλία τους, καθορίζεται με βασιλικό διάταγμα, για ορισμένες κατηγορίες φορέων αναγνωρισμένων ή οργανωμένων από τις δημόσιες αρχές, απαλλαγή ή κατ' αποκοπήν

τιμή ανά δανεισμό προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η αμοιβή που προβλέπεται από το άρθρο 62.»

Το βασιλικό διάταγμα

13 Το βασιλικό διάταγμα μεταφέρει το άρθρο 5 της οδηγίας 92/100.

14 Το άρθρο 4, πρώτο έως τρίτο εδάφιο, του βασιλικού διατάγματος έχει ως εξής:

«Το ποσό των αμοιβών τις οποίες αφορά το άρθρο 62 του νόμου καθορίζεται κατ' αποκοπήν σε 1 [ευρώ] ανά έτος και ανά ενήλικο πρόσωπο εγγεγραμμένο στους οργανισμούς δανεισμού του άρθρου 2, αρκεί το πρόσωπο αυτό να δανείστηκε τουλάχιστον μία φορά κατά την περίοδο αναφοράς.

Το ποσό των αμοιβών τις οποίες αφορά το άρθρο 62 του νόμου [της 30ής Ιουνίου 1994] καθορίζεται κατ' αποκοπήν σε 0,5 [ευρώ] ανά έτος και ανά ανήλικο πρόσωπο εγγεγραμμένο στους οργανισμούς δανεισμού του άρθρου 2, αρκεί το πρόσωπο αυτό να δανείστηκε τουλάχιστον μία φορά κατά την περίοδο αναφοράς.

Όταν ένα πρόσωπο είναι εγγεγραμμένο σε πάνω από ένα οργανισμό δανεισμού, το ποσό της αμοιβής οφείλεται μόνο μία φορά για το πρόσωπο αυτό.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

15 Η VEWA είναι βελγική εταιρία διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

16 Στις 7 Ιουλίου 2004, η VEWA κατέθεσε ενώπιον του Raad van State van België αίτηση ακυρώσεως του βασιλικού διατάγματος.

17 Προς στήριξη της αιτήσεώς της ακυρώσεως, η VEWA διατείνεται ειδικότερα ότι το άρθρο 4 του βασιλικού διατάγματος, προβλέποντας κατ' αποκοπήν αμοιβή 1 ευρώ ανά έτος και ανά πρόσωπο, συνιστά παράβαση των διατάξεων της οδηγίας 92/100 που απαιτούν την καταβολή «εύλογης αμοιβής» για ένα δάνειο ή μια μίσθωση.

18 Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/100 αναφέρουν την καταβολή «εύλογης αμοιβής», ενώ το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής αναφέρει μόνο την καταβολή «αμοιβής». Προσθέτει ότι καιτοι το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να ερμηνεύσει την έννοια της «εύλογης αμοιβής», κατά το άρθρο 8, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας (απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2003, C-245/00, SENA, Συλλογή 2003, σ. I-1251), και να αποφανθεί επί του άρθρου 5, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/100, το οποίο αφορά τη δυνατότητα να απαλλαγούν ορισμένες κατηγορίες φορέων από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2006, C-36/05, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2006, σ. I-10313), παρά ταύτα δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί της εννοίας της «αμοιβής» που περιέχεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Raad van State van België αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αποκλείει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας [92/100], νυν άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας [2006/115], εθνική διάταξη η οποία καθορίζει ως αμοιβή το κατ' αποκοπήν ποσό του 1 [ευρώ] ανά έτος και ανά ενήλικο πρόσωπο και του 0,5 [ευρώ] ανά έτος και ανά ανήλικο πρόσωπο;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

20 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί στην ουσία να διευκρινιστεί αν το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100 αποκλείει νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία έχει θεσπίσει ένα σύστημα κατά το οποίο η αμοιβή που οφείλεται στους δημιουργούς σε περίπτωση δημόσιου δανεισμού υπολογίζεται αποκλειστικά με γνώμονα τον αριθμό των δανειζόμενων προσώπων που είναι εγγεγραμμένα στους δημόσιους φορείς, βάσει ενός κατ' αποκοπήν ποσού που έχει καθοριστεί ανά δανειζόμενο πρόσωπο και ανά έτος.

21 Πρέπει ευθύς εξαρχής να υπομνησθεί ότι, βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100, οι δημιουργοί έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέψουν ή να απαγορεύσουν τον δανεισμό. Παρά ταύτα, ειδικότερα όσον αφορά τον δημόσιο δανεισμό, το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100 παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εισαγάγουν παρέκκλιση από το αποκλειστικό αυτό δικαίωμα.

22 Εφόσον η εφαρμογή της προαιρετικής αυτής παρεκκλίσεως θίγει το αποκλειστικό δικαίωμα των δημιουργών όταν οι τελευταίοι στερούνται του δικαιώματός τους να επιτρέψουν ή να απαγορεύσουν συγκεκριμένη μορφή δανεισμού, η ευχέρεια αυτή εξαρτάται από το να λαμβάνουν οι δημιουργοί αμοιβή για τον δανεισμό αυτόν.

23 Για να διευκρινιστεί, κατ' αρχάς, ποια είναι τα υποκείμενα δικαίου τα οποία υποχρεούνται να καταβάλουν την αμοιβή που οφείλεται στους δημιουργούς σε περίπτωση δημόσιου δανεισμού, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο δανεισμός ορίζεται από το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/100 ως διάθεση αντικειμένων προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν η διάθεση αυτή γίνεται από φορείς ανοικτούς στο κοινό. Από τον ορισμό αυτόν και από τον σκοπό της εν λόγω οδηγίας δύναται να συναχθεί ότι η διάθεση αντικειμένων από τους δημόσιους φορείς που καθιστούν δυνατό τον δανεισμό τους, και όχι ο πραγματικός δανεισμός ορισμένων αντικειμένων από τα πρόσωπα που είναι εγγεγραμμένα σε τέτοιους φορείς, είναι η δραστηριότητα στην οποία ανάγεται η υποχρέωση καταβολής της αμοιβής που οφείλεται στους δημιουργούς. Επομένως, κατ' αρχήν, οι φορείς που προβαίνουν στη διάθεση αυτή υποχρεούνται να καταβάλουν την αμοιβή που οφείλεται στους δημιουργούς.

24 Το συμπέρασμα αυτό επιρρωννύεται σιωπηρώς από το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/100, το οποίο παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να απαλλάξουν ορισμένες κατηγορίες οργανισμών δανεισμού από την καταβολή της αμοιβής.

25 Στη συνέχεια, όσον αφορά την έννοια της αμοιβής, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι από τις επιταγές τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου όσο και της αρχής της ισότητας προκύπτει ότι το γράμμα διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, η οποία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον καθορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της, πρέπει υπό φυσιολογικές συνθήκες να ερμηνεύεται, σε ολόκληρη την Κοινότητα, με αυτοτελή και ομοιόμορφο τρόπο, ο

οποίος πρέπει να αναζητείται λαμβανομένων υπόψη του πλαισίου της διατάξεως και του σκοπού της οικείας ρυθμίσεως (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2000, C-357/98, *Yiadom*, Συλλογή 2000, σ. I-9265, σκέψη 26, και προαναφερθείσα απόφαση SENA, σκέψη 23).

26 Το ίδιο ισχύει για την περιλαμβανόμενη στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100 έννοια της «αμοιβής», η οποία δεν ορίζεται από την οδηγία αυτή (βλ., κατ' αναλογία, προαναφερθείσα απόφαση SENA, σκέψη 24).

27 Όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η έννοια της αμοιβής, επισημαίνεται ότι η οδηγία 92/100 δεν είναι το μοναδικό νομοθέτημα στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας και ότι, λαμβανομένων υπόψη των επιταγών που απορρέουν από το ενιαίο και από τη συνοχή της έννομης τάξεως της Ένωσης, η εν λόγω έννοια της αμοιβής πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα των κανόνων και αρχών που έχουν τεθεί από το σύνολο των οδηγιών περί διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως αυτοί έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.

28 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, όσον αφορά την ερμηνεία της έννοιας της «δίκαιης αμοιβής» προκειμένου περί αναπαραγωγής για ιδιωτική αντιγραφή κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (EE L 167, σ.10), ότι η αμοιβή αυτή έχει ως σκοπό να αποζημιώσει προσηκόντως τους δημιουργούς για τη χωρίς την άδεια τους χρήση των προστατευόμενων έργων τους, οπότε πρέπει να θεωρείται ως το αντάλλαγμα για τη ζημία που ο δημιουργός υπέστη από την αναπαραγωγή του έργου του (βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2010, C-467/08, *Padawan*, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψεις 39 και 40).

29 Ασφαλώς, στο πλαίσιο της οδηγίας 92/100, για την περίπτωση που γίνει παρέκκλιση από το αποκλειστικό δικαίωμα των δημιουργών ο κοινοτικός νομοθέτης έχει χρησιμοποιήσει τον όρο της «αμοιβής» αντί του όρου της «αποζημιώσεως» που προβλέπει η οδηγία 2001/29. Παρά ταύτα, η εν λόγω έννοια της «αμοιβής» έχει και αυτή ως σκοπό να αποζημιώσει τους δημιουργούς, επειδή παρεμβαίνει σε μια ανάλογη κατάσταση, όπου τα έργα χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο δημόσιου δανεισμού χωρίς άδεια των δημιουργών με αποτέλεσμα να ζημιώνονται οι τελευταίοι.

30 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100 αφορά μόνο μια «αμοιβή» ενώ το σχετικό με τη μίσθωση άρθρο 4, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας αναφέρεται συστηματικά σε μια «εύλογη αμοιβή». Η έννοια της «εύλογης αμοιβής» εμφανίζεται επίσης στο άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, το οποίο αφορά τις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές και την παρουσίαση στο κοινό. Αυτή η διαφορετική σύνταξη συνεπάγεται ότι οι δύο προαναφερθείσες έννοιες δεν πρέπει να ερμηνεύονται με πανομοιότυπο τρόπο.

31 Επίσης, από τη δέκατη όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/100 προκύπτει ότι είναι αναγκαίο να υπάρχει ειδικό καθεστώς για τον δημόσιο δανεισμό προκειμένου να προστατεύονται τα δικαιώματα των δημιουργών. Κατά συνέπεια, τεκμαίρεται ότι το καθεστώς του δημόσιου δανεισμού διακρίνεται από τα άλλα καθεστώτα που ορίζονται στην οδηγία αυτή. Το ίδιο πρέπει να ισχύει όσον αφορά τα διάφορα στοιχεία των εν λόγω καθεστώτων, περιλαμβανομένου του στοιχείου που συνίσταται στην αποζημίωση των δημιουργών.

32 Τέλος, όσον αφορά το ποσό της αμοιβής, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, σχετικά με την έννοια της «εύλογης αμοιβής» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/100, ότι η αμοιβή αυτή συνεπάγεται ότι ο εύλογος χαρακτήρας της πρέπει να αναλύεται με γνώμονα, ιδίως, την αξία της χρήσεως ενός προστατευόμενου αντικειμένου στις οικονομικές συναλλαγές (βλ., στο ίδιο πνεύμα, προαναφερθείσα απόφαση SENA, σκέψη 37).

33 Πάντως, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/100 ο δανεισμός δεν έχει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό χαρακτήρα. Υπό τις συνθήκες αυτές, η χρήση ενός προστατευόμενου αντικειμένου σε περίπτωση δημόσιου δανεισμού δεν δύναται να αναλυθεί με γνώμονα την αξία του στις οικονομικές συναλλαγές. Κατά συνέπεια, το ποσό της αμοιβής οπωσδήποτε θα είναι μικρότερο από εκείνο που αντιστοιχεί σε μια εύλογη αμοιβή και μάλιστα θα μπορεί να καθοριστεί κατ' αποκοπήν για να αντισταθμιστεί η διάθεση όλων των περιών πρόκειται προστατευόμενων αντικειμένων.

34 Πέρα από αυτό, η καθοριστέα αμοιβή πρέπει, όπως προβλέπει η έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/100, να παρέχει στους δημιουργούς τη δυνατότητα να λάβουν επαρκές εισόδημα. Κατά συνέπεια, το ποσό της δεν δύναται να είναι αμιγώς συμβολικό.

35 Ειδικότερα, όσον αφορά τα κριτήρια καθορισμού του ποσού της αμοιβής που οφείλεται στους δημιουργούς σε περίπτωση δημόσιου δανεισμού, πρέπει να υπομνησθεί ότι δεν υπάρχει αντικειμενικός λόγος να ορίσει ο κοινοτικός δικαστής τα του καθορισμού ομοιόμορφης αμοιβής, πράγμα που αναγκαστικά θα οδηγούσε το Δικαστήριο να υποκαταστήσει τα κράτη μέλη, στα οποία η οδηγία 92/100 δεν επιβάλλει κανένα ιδιαίτερο κριτήριο. Έτσι, μόνο στα κράτη μέλη απόκειται να καθορίσουν, στο έδαφός τους, τα πλέον κατάλληλα κριτήρια για να διασφαλίσουν, εντός των ορίων που επιβάλλει το κοινοτικό δίκαιο, και ειδικά η οδηγία 92/100, τον σεβασμό της κοινοτικής αυτής έννοιας (βλ., κατ' αναλογία, προαναφερθείσα απόφαση SENA, σκέψη 34).

36 Εν προκειμένω, το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100 καταλείπει ευρεία διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα, τα κράτη αυτά δύναται να καθορίσουν το ποσό της αμοιβής που οφείλεται στους δημιουργούς σε περίπτωση δημόσιου δανεισμού, με γνώμονα τους δικούς τους στόχους πολιτιστικής προαγωγής.

37 Παρά ταύτα, δεδομένου ότι η αμοιβή αποτελεί, όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 28 και 29 της παρούσας αποφάσεως, το αντάλλαγμα για τη ζημία που προκλήθηκε στους δημιουργούς λόγω της χρήσεως των έργων τους χωρίς την άδειά τους, ο καθορισμός του ποσού της αμοιβής αυτής δεν δύναται να αποσυνδεθεί εντελώς από τα συστατικά στοιχεία της ζημίας αυτής. Εφόσον η τελευταία απορρέει από τον δημόσιο δανεισμό, δηλαδή την από ανοικτούς στο κοινό φορείς διάθεση προστατευόμενων έργων, το ποσό της οφειλόμενης αμοιβής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την έκταση της διαθέσεως αυτής.

38 Έτσι, όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των προστατευόμενων έργων που διατίθενται από οργανισμό δημόσιου δανεισμού, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η προσβολή των δικαιωμάτων των δημιουργών. Επομένως, το ποσό της καταβλητέας αμοιβής από έναν τέτοιο οργανισμό θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον αριθμό των

αντικειμένων που διατίθενται στο κοινό και, κατά συνέπεια, οι μεγάλοι οργανισμοί δημόσιου δανεισμού θα πρέπει να καταβάλλουν μεγαλύτερη αμοιβή από ό,τι οι μικρότεροι οργανισμοί.

39 Επιπλέον, το περί ου πρόκειται κοινό, δηλαδή ο αριθμός των δανειζόμενων προσώπων που είναι εγγεγραμμένα σε οργανισμό δανεισμού, αποδεικνύεται εξίσου σημαντικό. Συγκεκριμένα, όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των προσώπων που έχουν πρόσβαση στα προστατευόμενα αντικείμενα, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η προσβολή των δικαιωμάτων των δημιουργών. Επομένως, το ποσό της καταβλητέας στους δημιουργούς αμοιβής θα πρέπει να καθορίζεται λαμβανομένου υπόψη επίσης του αριθμού των δανειζόμενων προσώπων που είναι εγγεγραμμένα στον οργανισμό αυτόν.

40 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι το σύστημα που θεσπίστηκε με το βασιλικό διάταγμα λαμβάνει υπόψη τον αριθμό των δανειζόμενων προσώπων που είναι εγγεγραμμένα στους οργανισμούς δημόσιου δανεισμού, αλλά όχι τον αριθμό των αντικειμένων που διατίθενται στο κοινό. Έτσι, ο συνυπολογισμός αυτός δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη την έκταση της ζημίας που υφίστανται οι δημιουργοί, ούτε την αρχή ότι οι τελευταίοι πρέπει να λαμβάνουν αμοιβή που να αντιστοιχεί σε επαρκές εισόδημα όπως εκτίθεται στην έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/100.

41 Επιπλέον, το άρθρο 4, παράγραφος 3, του διατάγματος αυτού ορίζει ότι, όταν ένα πρόσωπο είναι εγγεγραμμένο σε περισσότερους οργανισμούς, η αμοιβή οφείλεται μόνο μία φορά για το πρόσωπο αυτό. Εν προκειμένω, η VEWA υποστήριξε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι το 80 % των οργανισμών στη Γαλλική Κοινότητα του Βελγίου εκθέτει ότι μεγάλο μέρος των αναγνωστών του είναι εγγεγραμμένο και σε άλλους οργανισμούς δανεισμού και ότι, κατά συνέπεια, οι αναγνώστες αυτοί δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταβολή της αμοιβής του περί ου πρόκειται δημιουργού.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, το εν λόγω σύστημα δύναται να έχει ως αποτέλεσμα ότι, στην πράξη, πολλοί φορείς σχεδόν απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής οποιασδήποτε αμοιβής. Πάντως, μια τέτοια εκ των πραγμάτων απαλλαγή δεν συνάδει με το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/100, όπως αυτό έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, άρθρο κατά το οποίο μόνον περιορισμένος αριθμός κατηγοριών φορέων, που δυνητικά είναι υποχρεωμένοι να καταβάλλουν αμοιβή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100, δύναται να απαλλαγεί από την καταβολή αυτή (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 32).

43 Κατά συνέπεια, λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στο ερώτημα που τέθηκε πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100 αποκλείει νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία έχει θεσπίσει ένα σύστημα κατά το οποίο η αμοιβή που οφείλεται στους δημιουργούς σε περίπτωση δημόσιου δανεισμού υπολογίζεται αποκλειστικά με γνώμονα τον αριθμό των δανειζόμενων προσώπων που είναι εγγεγραμμένα στους δημόσιους φορείς, βάσει ενός κατ' αποκοπήν ποσού που έχει καθοριστεί ανά δανειζόμενο πρόσωπο και ανά έτος.

Επί των δικαστικών εξόδων

44 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόδιοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/100 του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμισθώσεως, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας, αποκλείει νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία έχει θεσπίσει ένα σύστημα κατά το οποίο η αμοιβή που οφείλεται στους δημιουργούς σε περίπτωση δημόσιου δανεισμού υπολογίζεται αποκλειστικά με γνώμονα τον αριθμό των δανειζόμενων προσώπων που είναι εγγεγραμμένα στους δημόσιους φορείς, βάσει ενός κατ' αποκοπήν ποσού που έχει καθοριστεί ανά δανειζόμενο πρόσωπο και ανά έτος.

(υπογραφές)